

**РИНОК ФІНАНСОВИХ ДЕРИВАТИВІВ
ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ЕКОНОМІКИ ВІД ВПЛИВУ СВІТОВИХ
ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ**

В умовах світової кризи задача захисту національних ринків держави від негативних явищ набуває дуже важливого характеру. Як відомо домінуючою складовою глобальної економіки є товарообмін між державами, що в свою чергу вимагає втілення механізмів вільної торгівлі. З теоретичної точки зору ефект від вільної торгівлі є переважно позитивним. У даному контексті можна виділити один принциповий момент: у прямому вииграші від вільної торгівлі є тільки пересічні споживачі, а якщо держава неспроможна створювати дешеві та якісні блага, вона приречена на позитивний імпорту і незрозуміло тоді — яким чином компенсувати негативне сальдо платіжного балансу держави?

Оскільки в реальному світі не існує такої держави котра б могла забезпечити себе всі необхідним без зовнішніх закупівель, проблема пошуку золотой середини між протекціонізмом та вільною торгівлею стосується всіх держав світу. Задля добробуту власної економіки кожна держава старається слідувати стратегії захисту внутрішніх ринків, кожна зі стратегій передбачає втілення певних заходів (інструментів), за допомогою яких впливає на дві сфери національної економіки: зовнішню та внутрішню. Всі ці протиріччя загострюються в періоди криз.

На даний час накопичений світовий досвід захисту внутрішніх ринків є досить різноманітним та заплутаним, але об'єднуючим аспектом у спектрі методів захисту національних ринків є досить нав'язлива популяризація моделі відкритої економіки, котру активно лобіюють розвинуті країни-експортери.

Світова організація торгівлі, є тією силою, котра шляхом залучення нових членів руйнує бар'єри протекціонізму на шляху вільної торгівлі. СОТ покликана бути рефері на світовому економічному ринку. СОТ шляхом укладання договорів та домовленостей з державами-членами організації диктує свої правила щодо регулювання імпорту чи експорту державою, точніше кажучи після укладення угоди, СОТ вже вирішує що експортувати та що імпортувати.

Задля захисту внутрішньої економіки від кризи, багато держав, будучи членами СОТ, останнім часом все частіше викорис-

товують методи обмеження імпорту та стимулюванню експорту які суперечать їхнім домовленостям з СОТ. Наприклад, згідно даних самої СОТ, число антидемпінгових розслідувань у січні 2009 року в порівнянні з аналогічним періодом 2007 року зросло на 40 % [1].

Таким чином можна констатувати, що, не дивлячись на всі заклики з боку розвинутих країн, як і раніше, основним інструментарієм захисту внутрішніх ринків у періоди криз є активізація протекціоністських заходів у національній економічній політиці, оскільки сама реальність вимагає створення різного роду перешкод та гальмування процесів впливу шоківих зовнішніх факторів на національну економіку. Якщо мова йдеться про товарні ринки, то заради підтримки національного товаровиробника, уряди вперто створюють бар'єри на шляхах доступу закордонних компаній на внутрішній ринок.

Отже, можна зробити попередні висновки:

По-перше, єдиного універсального методу захисту національних ринків немає. Необхідно поєднувати та вдосконалювати існуючі.

По-друге, більшість класичних методів негативно впливають на інвестиційну привабливість ринків, що несе довгострокові загрози для економіки держави.

По-третє, багато методів захисту вкінці-кінців є залежними від бюджету держави, що в свою чергу веде до підвищення його дефіциту.

На нашу думку недооціненим в Україні є більш сучасний та дієвий механізм захисту внутрішніх ринків, котрий полягає у хеджуванні комерційних ризиків. Сьогодні більшість країн світу мають високоорганізовані товарні біржі, торгівля на яких проводиться шляхом використання деривативів [2]. На сучасному етапі світова товарна торгівля на біржах являє собою саме торгівлю терміновими контрактами. Формування ринкового середовища для торгівлі товарними опціонами та ф'ючерсами є на нашу думку вкрай важливою та першочерговою задачею для реального захисту українських внутрішніх ринків від підвищеної волатильності світових ринків.

У період стрімкого розвитку ринку ф'ючерсів у США, тодішній конгрес вдався до заходів для детінізації економіки шляхом зобов'язанням компаній учасників ринку надавати вичерпну інформацію про проведення будь-яких операцій. Один з таких заходів варто відзначити, Комісію по торгівлі товарними ф'ючерсами (Comodity Futures Trading Commission — CFTC).

CFTC — була організована у 1974 році, як незалежне агентство, задача якого — регулювати ринки товарних ф'ючерсів і опціонів у країні. CFTC забезпечує економічну доцільність ф'ючерсних ринків, гарантує дотримання законності, захищає учасників

ринку від маніпуляцій та шахрайства, підтримує фінансову чистоту клірингового процесу. Завдяки CFTC ринок ф'ючерсів дотримується виконання своїх основних функцій: виявлення цін та компенсація цінового ризику [3].

CFTC — добре організована інституція, котра складається з п'яти комісарів, котрі розподілили між собою обов'язки спрямовані на виконання CFTC своїх функцій, а саме: надання інформації широкому загалу про діяльність комісії; підготовка та розповсюдження документів CFTC; проведення аудиторських перевірок компаній учасників; координація регулятивної діяльності; забезпечення контактів з зовнішніми агентствами новин, консалтинговими компаніями, науковими інституціями та ін.; проведення моніторингу ринків та їх учасників; видання звітів про діяльність учасників ринків [3].

Виходячи з вищесказаного робимо висновок: якщо брати реалії економіки України, то задля ефективного захисту національних ринків необхідно терміново організувати ринок деривативів. Формування та діяльність розвинутого, прозорого та чесного ринку деривативів не вимагає залучення великих державних коштів. Такий ринок буде коригувати ціни на товари ринковими способами, дасть змогу суб'єктам економічної діяльності хеджувати свої фінансові ризики, що в свою чергу сприятиме більш ефективному захисту внутрішніх ринків від впливу кризових явищ у світовій економіці.

Література

1. Офіційний сайт COT: http://www.wto.org/english/docs_e/docs_e.htm
2. *Вайн С.* Опционы: Полный курс для профессионалов. — М.: Альпина бизнес букс, 2008.
3. *Ларри Уильямс.* Секреты торговли на фьючерсном рынке. — М.: Альпина бизнес букс, 2007.

УДК 331.5

М. В. Даневич

ПІДТРИМАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ЯК СКЛАДОВА АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ

Вплив глобалізації і наступ світової економічної кризи вимушують урядовців, вчених і практиків замислюватися над пошуком різноманітних методів і засобів антикризового управління економікою. Досвід розвинених країн світу, які змогли утримати